

13-14
APRIL
1/712

2026

CHDPU
CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

INNOVATION TA'LIM MUHITIDA FILOLOGIK VA PEDOGOGIK TADQIQOTLAR INTEGRATSIYASI

*mavzusidagi xalqaro ilmiy- amaliy
konferensiya*

Google Scholar indexed

CYBERLENINKA

Google
scholar

Chirchiq davlat pedagogika
universiteti

www.cspu.uz

O'zbekiston Respublikasi Oliy
ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi

www.edu.uz

CONTENTS | MUNDARIJA | СОДЕРЖАНИЕ

70. Nurmukhammadova Dilshoda Jabbor qizi. INTEGRATING CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING AND INQUIRY-BASED LEARNING IN HISTORY CLASSROOMS: EFFECTS ON STUDENTS' CRITICAL THINKING AND LANGUAGE DEVELOPMENT	458-465
71. Rozikova Zilola Tursunboy qizi. APPLYING COGNITIVE-LINGUISTIC TECHNIQUES TO STRENGTHEN MEANING NEGOTIATION SKILLS IN BUSINESS COMMUNICATION	465-471
72. Akbarova Shahnoza Xikmatullayevna. Rozikova Zilola Tursunboy qizi. USING AMBIGUOUS WORDS AND METAPHORICAL THINKING TO STIMULATE LINGUISTIC CREATIVITY IN ESP (ENGLISH FOR MANAGEMENT)	472-479
73. Nargiza Tulyaganova, Scientific supervisor F.f.n. professor v.b.Yusupova Sh.B. THE PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF TEACHING LITERARY	480-486
74. AND NON-LITERARY SPEECH FORMS IN HIGHER EDUCATION	
75. Nargiza Tulyaganova, Scientific supervisor F.f.n. professor v.b.Yusupova Sh.B. THE ROLE OF INTERACTIVE DIGITAL PLATFORMS IN TEACHING FORMAL AND INFORMAL SPEECH STRUCTURES TO UNIVERSITY STUDENTS	486-493
76. Turoпова Firuza Murodқobilovna. CHALLENGES AND PEDAGOGICAL SOLUTIONS IN TEACHING ENGLISH THROUGH THE FLIPPED CLASSROOM APPROACH	493-498
77. Turoпова Firuza Murodқobilovna. <u>TEACHING METHODS IN ENGLISH LANGUAGE EDUCATION AND THEIR PEDAGOGICAL FUNCTIONS</u>	499-503
78. Umarova Dilafruz Razzakberdiyevna. A FUNCTIONAL AND LINGUOCULTURAL APPROACH TO THE TRANSLATION OF ONOMASTIC UNITS	504-511
79. Umarova Dilafruz Razzakberdiyevna. A COMPARATIVE LINGUISTIC APPROACH TO THE SEMANTIC AND LINGUOCULTURAL ANALYSIS OF ONOMASTIC UNIT	512-517
TRANSLATION	
80. Khamitov Eldorbek Erkin ogli. CULTURAL MEANINGS OF HAND GESTURES AND FACIAL EXPRESSIONS IN GLOBAL TOURISM INTERACTION	517-524
81. Murodova E'tibor G'ayrat qizi. CONCEPT AS A REFLECTION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND CULTURE	526-530
82. Nabieva Asalkhon Ulugbek kizi. GAMIFICATION IN EFL TEACHING: EFFECTS ON STUDENT ENGAGEMENT AND LANGUAGE ACQUISITION	531-533
83. Qarshiyeva Shaxnoza Toxirovna. PEDAGOGIKA NAZARIYASI VA TARIXI: ZAMONAVIY TA'LIM PARADIGMALARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	533-538
84. Samadova Svetlana Jontoshevna. KURSANTLARNING KASBIY NUTQINI TEMPORAL MA'NOLI BIRLIKLAR VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH	540-545
85. Tenelbayev Ramazan. HUMAR AND SATIRE IN W.SHAKESPEARES COMEDIES	545-551
86. Usmonova R. "ROBINZON KRUIZO" ASARINI "HIKOYA XARITASI" METODI ASOSIDA O'QITISH	552-556
87. Xaitboyeva Jahona Mansurbek qizi. QISQA HIKOYALARNING CHET TILINI O'RGANISHDAGI ROLI: LEKSIK BOYITISH, O'QISH KOMPETENSIYASI VA MULOQOTGA TAYYORGARLIKNI INTEGRATIV RIVOJLANTIRISH	557-565

PEDAGOGIKA NAZARIYASI VA TARIXI: ZAMONAVIY TA'LIM PARADIGMALARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Qarshiyeva Shaxnoza Toxirovna

ChDPU, Turizm fakulteti, Fakultetlaro chet
tillar kafedrası o'qituvchisi

Abstract

This scientific article comprehensively analyzes the formation, stages of development and role of pedagogical theory and history in the modern education system. The research reveals the evolution of pedagogical ideas, the connection between classical and modern pedagogical concepts, as well as the effectiveness of innovative and digital approaches. The article scientifically covers the prospects of a competency-based approach, person-centered education and pedagogical technologies based on artificial intelligence.

Keywords; pedagogy, education, upbringing, pedagogical theory, history of pedagogy, didactics, competence, innovation, digital education, methodology.

Аннотация

Данная научная статья всесторонне анализирует формирование, этапы развития и роль педагогической теории и истории в современной системе образования. Исследование раскрывает эволюцию педагогических идей, связь между классическими и современными педагогическими концепциями, а также эффективность инновационных и цифровых подходов. В статье научно освещаются перспективы компетентного подхода, личностно-ориентированного образования и педагогических технологий на основе искусственного интеллекта.

Ключевые слова: педагогика, образование, воспитание, педагогическая теория, история педагогики, дидактика, компетентность, инновации, цифровое образование, методология.

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada pedagogika nazariyasi va tarixining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida pedagogik fikrlar evolyutsiyasi, klassik va zamonaviy

pedagogik konsepsiyalar o'rtasidagi uzviylik, shuningdek, innovatsion va raqamli yondashuvlarning samaradorligi ochib berilgan. Maqolada kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim hamda sun'iy intellekt asosidagi pedagogik texnologiyalarning istiqbollari ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar; pedagogika, ta'lim, tarbiya, pedagogika nazariyasi, pedagogika tarixi, didaktika, kompetensiya, innovatsiya, raqamli ta'lim, metodika

Kirish

Pedagogika insoniyat sivilizatsiyasining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq holda rivojlanib kelgan. Ta'lim va tarbiya jarayonlari har bir davrda jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy ehtiyojlariga mos ravishda takomillashib borgan. Shu sababli pedagogika nafaqat amaliy, balki chuqur nazariy asosga ega bo'lgan fan sifatida shakllangan.

Zamonaviy globallashuv sharoitida ta'lim tizimi tubdan o'zgarib bormoqda. Axborot texnologiyalarining jadal rivoji, sun'iy intellektning ta'lim jarayoniga kirib kelishi pedagogik nazariyani qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan pedagogika nazariyasi va tarixini chuqur o'rganish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Metod va tadqiqot

Pedagogika nazariyasi ta'lim va tarbiya jarayonining qonuniyatlari, tamoyillari, metodlari va shakllarini o'rganadi. U quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

- didaktika (ta'lim nazariyasi)
- tarbiya nazariyasi
- pedagogik texnologiyalar
- ta'limni boshqarish nazariyasi

Zamonaviy pedagogika nazariyasi quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- ilmiylik tamoyili
- tizimlilik va izchillik
- individuallashtirish
- faollik va mustaqillik

Tahlil

Bugungi kunda pedagogika nazariyasi an'anaviy bilim berish modelidan kompetensiyaviy modelga o'tmoqda. Bu esa o'quvchini passiv bilim oluvchidan faol subyektaga aylantiradi.

Pedagogika tarixi insoniyat tafakkuri taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liq.

1. Qadimgi davr pedagogikasi

Bu davrda pedagogik fikrlar falsafa bilan uzviy bog'liq bo'lgan. Sharq mutafakkirlari (Forobiy, Ibn Sino) ta'lim va tarbiyani inson kamolotining asosiy omili sifatida ko'rgan.

2. O'rta asrlar pedagogikasi

Bu davrda diniy ta'lim ustuvor bo'lgan. Madrasalar ilm markazlari sifatida faoliyat yuritgan.

3. Yangi davr pedagogikasi

Komenskiy, Russo, Pestalozzi kabi olimlar pedagogikani mustaqil fan sifatida rivojlantirdilar. Ayniqsa, Komenskiyning "Didactica Magna" asari muhim ahamiyatga ega.

4. Zamonaviy pedagogika

XX–XXI asrda pedagogika innovatsion bosqichga o'tdi. Raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim va sun'iy intellekt asosiy o'ringa chiqdi.

Bugungi ta'lim tizimi quyidagi yondashuvlar asosida rivojlanmoqda:

- Kompetensiyaviy yondashuv

Bu yondashuv o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini amaliyotda qo'llashga qaratilgan.

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim

Har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish asosida tashkil etiladi.

- Interaktiv metodlar

"Brainstorming"

"Case study"

"Debate"

- Raqamli ta'lim

- Onlayn platformalar, LMS tizimlari va sun'iy intellekt texnologiyalari keng qo'llanilmoqda.

Zamonaviy ta'limda quyidagi texnologiyalar muhim ahamiyatga ega:

- masofaviy ta'lim (distance learning)

- blended learning

- sun'iy intellekt asosida o'qitish

- virtual va kengaytirilgan reallik

Bu texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshiradi va individual yondashuvni ta'minlaydi.

Ta'lim sifatini oshirish quyidagi omillarga bog'liq:

- pedagoglarning malakasi
- zamonaviy metodikalar
- texnologik infratuzilma
- ta'lim dasturlarining yangilanishi

Shuningdek, ta'limda monitoring va baholash tizimlarini takomillashtirish muhim hisoblanadi.

Kelajak pedagogikasi quyidagi yo'nalishlarda rivojlanadi:

- sun'iy intellekt asosidagi individual ta'lim
- global ta'lim platformalari
- lifelong learning konsepsiyasi
- STEAM ta'lim modeli

Bu esa pedagogika fanining yanada integratsiyalashuviga olib keladi.

Xulosa

Pedagogika nazariyasi va tarixi insoniyat taraqqiyotining ajralmas tarkibiy qismi sifatida ta'lim tizimining shakllanishi, rivojlanishi va takomillashuv jarayonlarini chuqur aks ettiradi. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik fikrlar evolyutsiyasi har bir tarixiy davrning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy talablariga mos ravishda boyib borgan hamda zamonaviy ta'lim tizimining metodologik asoslarini shakllantirgan.

Tahlillar asosida aytish mumkinki, klassik pedagogik meros – xususan, Sharq va G'arb mutafakkirlarining ilmiy qarashlari – bugungi zamonaviy pedagogik konsepsiyalar uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogika an'anaviy bilim berish modelidan voz kechib, kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan va innovatsion yondashuvlarga asoslanmoqda. Bu esa ta'lim jarayonida o'quvchining faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, masofaviy va aralash (blended) ta'lim shakllarining joriy etilishi pedagogika fanini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ayniqsa, individual ta'lim trayektoriyalarini yaratish, adaptiv o'qitish tizimlarini qo'llash va global ta'lim platformalaridan foydalanish orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlari kengaymoqda. Shu nuqtai nazardan, pedagogika nazariyasi zamonaviy texnologik rivojlanish bilan integratsiyalashgan holda qayta shakllanmoqda.

Shuningdek, ta'lim sifatini oshirishda pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi, zamonaviy metod va texnologiyalarni qo'llash darajasi, o'quv dasturlarining moslashuvchanligi va baholash tizimining takomillashuvi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu jarayonda uzluksiz ta'lim (lifelong learning) konsepsiyasi alohida ahamiyat kasb etib, inson kapitalini rivojlantirishning asosiy sharti sifatida qaralmoqda.

Umuman olganda, pedagogika nazariyasi va tarixining uyg'un holda o'rganilishi nafaqat ilmiy ahamiyatga ega, balki amaliy jihatdan ham ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Kelajakda pedagogika fanining rivoji sun'iy intellekt, STEAM yondashuvi, global ta'lim integratsiyasi va innovatsion pedagogik texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Bu esa ta'limning yanada sifatli, samarali va insonparvar bo'lishini ta'minlaydi.

Shu bois, pedagogika nazariyasi va tarixini chuqur o'rganish, uni zamonaviy innovatsiyalar bilan uyg'unlashtirish hamda amaliyotga tatbiq etish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Didactica Magna (Buyuk didaktika). – Prague: 1657. (Qayta nashr: Moscow: Pedagogika, 1982).
2. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Fan, 1993.
3. Donishnoma. – Toshkent: Fan, 1980.
4. Emil yoki tarbiya haqida. – Paris: 1762. (Qayta nashr: Moscow: Pedagogika, 1981).
5. How Gertrude Teaches Her Children. – Zurich: 1801.
6. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. – Toshkent: 2020.
7. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris: UNESCO Publishing, 2017.
8. Education at a Glance 2023: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2023.
9. Ishmuhammedov R.J., Abduqodirov A.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
10. Xoliqov A.A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
11. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M.N. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2015.
12. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.